

Asia: VN/24308/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiateollisuus kiittää mahdollisuudesta lausua raja-arvoasetukseen.

Energiateollisuus pitää hyvänä esityksenä asettaa raja-arvot vuonna 2026 maltilliselle tasolle, jotta raja-arvojen käytöstä saadaan käytännön kokemusta ja tuloksia ilman merkittäviä negatiivisia markkinavaikutuksia. Tämä antaa mahdollisuuden kehittää päästöjen laskentaa muun muassa parantamalla energian käytön päästöjen laskentaa sekä mahdollistaa myös tarvittaessa seuraavan raja-arvojen kiristyksen muokkaamisen markkinoilta saatavan datan perusteella vuonna 2028.

Energiateollisuus pitää vuoden 2028 raja-arvoja ongelmallisina ilman muutoksia kaukolämmön skenaarioihin. Raja-arvot, perustuen asetuksen valmistelun osana tehtyyn Granlundin selvitykseen (Rakennushankkeiden ilmastaselvityksen raja-arvo-ohjauksen kustannusvaikutusten arviointi) sekä siinä esitettyihin keinoihin, ohjaisivat merkittävästi lämmitystapavalintaa perustuen nykyisiin virheellisiin skenaarioihin. On hyvin todennäköistä, että laki ei juurikaan ohjaa käyttämään vähähiilisiä rakennusmateriaaleja vaan toimet keskittynevät lämmitystapavalintaan. Raja-arvot tulevat siis vuodesta 2028 eteenpäin vaikeuttamaan kaukolämpöä käyttävien kohteiden rakentamista tavalla, joka hidastaa kaukolämmön tuotannon hiilijalanjälkeä pienentävien investointien toteuttamista, kuten pienydinvoiman hyödyntämistä. Näemme, että tästä syystä muutokset kaukolämmön päästölaskentaan tulisi saada voimaan jo hyvissä ajoin, viimeistään vuonna 2026, jotta rakentamishankkeeseen ryhtyvillä on oikea tieto jo hankkeiden alkuvaiheessa.

Säätely ohjaa vähintään saavuttamaan päästöjen minimitason. Toimijasta riippuen se voi tarkoittaa pyrkimystä täyttää minimi päästövaatimus tai tavoitella alinta mahdollista tasoa ja osalla se on jotain tältä väliltä. Jokaisessa tapauksessa, johtuen taustalla vaikuttavasta virheellisistä kansallisesta skenaarioista, kaukolämpö on altavastaajana. Pelkkään raja-arvoon pääsemiseksi riittää vuoden

2028 raja-arvoilla lähes pelkästään maalämpöinvestointi. Osa toimijoista, jotka pyrkivät raja-arvoja pienempiin lukuihin kannattaa joka tapauksessa toteuttaa maalämpöinvestointi. Ongelmana eivät siis ole raja-arvot vaan niiden energiamarkkinoita ohjaava vaikutus, varsinkin kun ohjausvaikutukseen yritykset eivät pysty edes omilla toimillaan vaikuttamaan ja kansalliset raja-arvot eivät edusta todennäköistä kehitystä.

Keinojen priorisointi ei riipu pelkästään raja-arvoista vaan myös kokonaiskustannuksista. Rakennushankkeen kokonaiskustannuksiin vaikuttavat mm. rakennuksen E-luku (taksonomian vaikutus rahoitukseen), käyttökustannukset (vaihtelevat alueittain, maalämmöllä käyttökustannukset tasapainottavat investointikustannusta), sekä muut raja-arvojen saavuttamiseen vaadittavat investoinnit. Esimerkiksi vuoden 2028 raja-arvoihin pääsemiseksi tulee tehdä pitkä lista investointeja kaukolämpötaloon pelkästään raja-arvoon pääsemiseksi, mikä nostaa rakentamisen kokonaiskustannuksia. Huomioiden maalämmön käyttökustannukset ovat maalämpöinvestoinnin elinkaarelliset kustannukset varsin neutraalit. Onkin todennäköistä, että nykyisillä energiaskenaarioilla, raja-arvojen toteuttamistavalla (kaikki lasketaan saman raja-arvon alle), ja raja-arvojen tasoilla ei tulla saavuttamaan rakentamisessa päästövähennyksiä. Siksi energian käytön ja muiden moduulien päästöjen eriyttämistä eri raja-arvojen alle tulisi harkita uudelleen varsinkin, kun komissio sen sallii.

Kannustamme Ympäristöministeriöitä jatkamaan hyvää aktiivista työtä paikallisten skenaarioiden kehittämiseksi ja kansallisen skenaarion tekemiseksi edustavammasi vaihtamalla kaukolämmön PEIKKO-skenaarion esim. VTT:n tekemään omaan parhaaseen ennusteeseen. Näemme tämän korjaavan lain puutteet Energiateollisuuden näkökulmasta sekä ohjaavan rakennettavan kiinteistökannan tekemään todellisia päästövähennyksiä rakennustuotteiden osalta. Energiateollisuus muistuttaa, että rakennusten käytön aikaisen energiankulutuksen päästölaskenta on puutteellista erityisesti kaukolämmön, mutta myös sähkön osalta, mikä johtaa vääristymään vapaasti kilpailuilla lämmitysmarkkinoilla. Suomen käytössä olevat kansalliset skenaariot ovat konservatiiviset ja heikentävät rakennustemme hiilijalanjälkeä verrattuna esimerkiksi Tanskaan, jossa päivitetty energian kertoimet sisältävät myös poliittiset tavoitteet pelkkien hyväksytyjen investointien (jäädytetty politiikka) sijaan. Uudet kertoimet pohjautuvat Tanskan energiaviraston (DEA) vuosien 2022–2050 ennusteisiin (<https://pub.norden.org/us2024-415/2-national-lca-definitions.html>, luku 2.4). Kyseinen huomio puuttuu perustelumuihistiosta ja tarjoaa osittaisen selityksen myös tiukoille raja-arvoille. Ehdotamme myös Suomessa siirtymistä samankaltaiseen energiaskenaarion valitsemislogiikkaan Tanskan kanssa. On hyvä huomata, että fossiilisen lämmitysenergian osuus tulee marginaaliseksi Suomen energiamarkkinalla 2020-luvun aikana ja rakennusten käytönaikaiset lämmitysratkaisut ovat lähtökohtaisesti erittäin vähäpäästöisiä.

Lain perustelumuihistiossa kerrotaan raja-arvojen tietopohjan olevan kattava. Perustuen julkisesti saatavilla oleviin tietoihin, tietopohja energian osalta ei ole kattava. OneClick LCA:n selvityksessä ei tarkasteltu yhtenkään rakennuksen todellista energiankulutusta ja energianlähteitä, vaan otettiin keskiarvo A-energialuokkaan kuuluvien rakennusten energiankäytöstä. Koska energiankäyttö rakennuksissa dilutoituu eri energiamuotojen välillä tämän lähestymistavan takia, ei työssä esitettyä hajontaa voida pitää luotettavana. Hajonta energian osalta on siis huomattavasti esitettyä korkeampi. Tämä puute laskennassa ei korjaudu edes raporttiin tehdyissä lisätarkasteluissa.

Kommentit säännöskohtaisiin perusteluihin perustelumuistiossa:

Perustelumuistiossa viitattaessa energiatehokkuustoimenpiteisiin tai vähähiilisiin energiaratkaisuihin, viitataan Granlundin selvityksen mukaisesti lämpöpumpun valintaan kaukolämmön yli. Tämä korostaa Energiateollisuuden esiin nostamia lain ongelmia. Rakennuksen vähähiilisyyden arvioinnissa käytetty energiaskenaario perustuu Peikko-hankkeen WEM-skenaarioon, jota ei ole tarkoitettu pitkäaikaiseksi skenaarioksi energia-alan päästöjen kehittymisen ennustamiseksi, vaan sillä arvioidaan jo tehtyjen politiikkatoimien vaikutuksia. WEM-skenaario yliarvioi kaukolämmön ja sähkön päästöt pitkällä aikavälillä. Erityisesti kaukolämmön päästöjen yliarviointi vääristää lämmitysmarkkinoiden kilpailutilannetta ja johtaa kaukolämpötoimijoiden kannalta kohtuuttomaan kilpailutilanteeseen. Laskennallisilla päästövähennyksillä ei ole mitään tekemistä kaukolämpöverkon nykyisten ja tulevien päästöjen kanssa ja täten Energiateollisuus toivoo sekä kansallisten skenaarioiden korjaamista että paikallisten päästöskenaarioiden mahdollistamista ja käyttöönottoa ennen raja-arvojen kiristämistä, jotta yhtiöiden yhdenvertaisuus voidaan taata.

Yksityiskohtana huomautamme, että opetusrakennuksen ja päiväkodin hiilijalanjäljen raja-arvon tulisi olla linjassa muiden rakennusluokkien prosenttiosuuksien kanssa, ei 45%.

Vuorenmaa Mikko
Energiateollisuus ry